

PORABSKO
ŽIVLJENJE
V BESEDI
IN
SLIKI
str. 2

AVGUST
PAVEL
str. 3

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 11. januarja 1996 • Leto VI, št. 1

EŠKE EDNO SÜJO LETO?

Tau, ka de '96, leto tö sujo leto, so vendar lidjé čutili po cejlom rosagi že na silvestrovo tö. Tak smo bila na tija pa malo žalostno slobaud vzeli od staroga leta. Nej bilo nej divjanja (vej pa tau tak nikoma ne fali), dapa kakšnoga völkoga veselja tö nej.

Eške miren pa mili obraz našoga predsednika nam nej dosta vüpanja daju, gda nas je po paunauči pozdravo pa nam je daju edno völko petko (ötöst), ka smo se prej lani dobro obnašali. Tak mi kak država! Prej smo vse zdržali. Istina, ka smo prej vsigdar obečavali, ka tau tak ne more tadala titi. Gnauk so školnicke pa lerance malo štrajkale, gnauk zdravniki pa sestre po špitalaj, parkrat so nas železničarji postršüvali, ka prej ka bau, če nedo cugi vozili. Dapa tak po istinskom je nigdar nej paučilo. Zatok nas je pa te lekar predsednik povalo, ka prej vse zdržimo. Eške tau tö, če do nam prej drva na plečaj sejkali. Pa te vendar tau nauvo '96, leto tö zdržimo, če rejsan süjo bau. Istina, ka nam te drugi predsednik (ministrski) obečavla, ka de prej prauti konca leta že bauščlau. Dapa tau njemi vcejlak ne vörvylejo ranč tisti nej, steri so z njim vküp v kormanji (na vla-di).

V tisti stari cajtaj so zatok na tau fejst skrb meli, da bi pred svetki pa silvestrovo nej cejne zdi-

gavali. Prej naj narod ma mirne praznike pa naj se veseli. Zdaj se tau več nika ne šte. Cejne tak rastejo, kak naure gobe po deždji.

Ka de bole drago v nauvom leti? Vse! Hran-a, vrastvo. Več plačate na pošti, če te pisma ali pake pošiljali skurok za 20 procentov. Baukše bau, če te v nauvom leti menje telefonejrali, ka de vas tau tö več koštalo. Bole drago mo se vozili z avtobusi, po cugaj, več mo plačivali za vodau, za tau, ka nam smetke vkrat vozijo...

Pa te smo eške nej gučali o bencini. Lani smo vsigdar tau gučali, ka nej istina, ka tak daleč pridemo, ka de liter bencina več kak stau forintov košto. Dapa te den je tö prišo. Istina, ka so lani bar na tau pazili, ka so tak pomalek - stopaj za stopajom - zdigavali, en forint, dva forinta, tri...

Zdaj so nam pa nag-nauk za 10 forintov po-dražili bencin. Tau se pravi, ka de nas pá več ojdlo v Slovenijo po bencin. Eške sreča, ka mi tü pri granici nejmamo da-leč. Pa kak vogleda, z devizami tö nemo meli probleme. Vej pa od 1. januara leko kúpite na bankaj telko dolarov, mark, šilingov pa baug vej, ka vse, kelko šcete. Pa kelko pejnjez mate. Če vam po tistim, gda vse stroške (kiadásokat) vóplačate, eške kaj ostan-ne.

Marijana Sukič

Slovenski koledar (in knjižni dar) 1996

PORABSKO ŽIVLJENJE V BESEDI IN SLIKI

Slovenski koledar je izšel enajstič zapored. Skupaj s koledarjem s(m)o porabski Slovenci (in tisti, ki se zanimajo za to narodnostno skupnost) dobili tudi knjigo kratkih zgodb treh prekmurskih (slovenskih) avtorjev (Feri Lainšček, Milan Vincetič in Miki Roš), z ilustracijami akademškega slikarja Franca Mesariča. Koledar je v 1000 izvodih natisnila murskosoboška Solidarnost, pripravila pa Zveza Slovencev na Madžarskem.

Prvi samostojni Slovenski koledar je izšel leta 1986 pri Demokratični zvezi južnih Slovanov. Dotlej s(m)o imeli porabski Slovenci svoj del v skupnem koledarju s hrvaško in srbsko manjšino.

Leta 1986 sicer še ni bilo govora o demokratičnih (političnih) spremembah in tudi da "železno zaveso" se ni vedelo, kdaj bo padla. Zaznavne pa so bile pobude mladih porabskih izobražencev in tudi pripravljenost tedanjega generalnega sekretarja dr. Marina Mandiča za večjo samostojnost porabskih Slovencev pri uresničevanju narodnostne politike. V Pozdravu bralcem zato beremo: "Tudi med Slovenci obstaja skupina prostvenih delavcev, ki so sposobni, da postanejo zastavonoše svoje narodnosti. S to izdajo želimo podpreti njihovo delo." To se je res zgodilo, Slovenski koledar z letnico 1992 pa je prvič izdal Zveza Slovencev.

V enajstih Slovenskih koledarjih je na okoli 1250 straneh zajeto v besedi in slik dogajanje med porabskimi Slovenci ali v neposredni povezavi z njihovim življenjem. K slednjemu sodijo zlasti teme, v katerih avtorji obravnavajo bogato in vsestransko sodelovanje med Slovenijo in Madžarsko, pa tudi med ustanovami in inštitucijami ob meji (Železna županija in Pomurje).

Programskih stalnici uredniški odbor ne spreminja, v publikaciji so prispevki o najpomembnejših dogodkih, napisani v knjižnem jeziku in narečju, tu je bogato slikovno gradivo, krajski prispevki za najmlajše in nekaj literarnih del, bodisi domačih avtorjev ali avtorjev iz Slovenije.

Tudi ob prelistavanju (in prebirjanju) Slovenskega koledarja 1996 spoznavamo bogato in razgibano življenje v Porabju in v stikih med Slovenijo in Madžarsko. Avtorji so se "spomnili" večine dogodkov, nekaterih pa vseeno niso zabeležili, čeprav bi si to zaslužili s svojim vsebinskim pomenom. Zagotovo bi med "nenapisane" prispevke lahko uvrstili dejavnosti Košicevega sklada, ki so bile v lanskem letu v Porabju. Več pozornosti kot zgolj omembo v daljšem članku o drugih temah bi lahko namenili skladu Tromejnik. Tehten zapis pogrešamo tudi o slovenskem bogoslužju v Porabju. Zlasti zato, ker problem še ni razrešen, čeprav posvetne in cerkvene oblasti (na Madžarskem in v Sloveniji) objavljajo primerno rešitev, storile pa so zelo malo. Celo obeti, da bodo v Porabje dobili domačina, ki je študiral na ljubljanski teološki fakulteti, se ne bodo uresničili, ker so nadarjenega mladeniča poslali na nadaljnje študije v Rim. Vse poti res vodijo v Rim, toda od tam do Porabja bo pot zagotovo predolga, da bi se sedanje razmere spremenile.

S temi "priporombami" pa nikakor ne zmanjšujemo pomena letosne vsebine Slovenskega koledarja. Kajti tudi tokrat smo lahko z vsebino v celoti zadovoljni. Res pa je, da si uredništvo želi več domačih avtorjev, ki bi pisali v narečju. Zdaj mora pritegniti sodelavce iz Slovenije, kar publikaciji ni v škodo, opozarja pa na pomanjkanje slovenskih porabskih izobražencev, in še zlasti tistih, ki bi bili pripravljeni sodelovati v koledarju.

Pomemben rezultat prizadevanj Zveze Slovencev je tudi, da ob koledarju domala sleherna porabska narodnostna družina dobi še knjigo ali dve, ali glasbeno kaseto, kakor lani. S tem se tudi porabski Slovenci približujejo dolgoletni tradiciji med manjšinami v Avstriji in Italiji, kjer so že uveljavljeni knjižni darovi s koledarjem in več knjigami različnih vsebin.

eR

TRÖJDIGO SE ZA PORABJE

28. decembra je Slovenska zveza pozvala člane kulturnih skupin pa člane predsedstva na srečanje. Je že večletna šega, ka na koncu leta vtjuppozovemo lüstvo, steri se spravljajo s slovensko kulturo, se tröjdijo za Porabje. Tisti, steri popevajo lejje stare porabske lüdske pesmi, plešajo porabske plesne, se spravljajo z lejnim delom. Tau je veliti asek za vsakšoga Porabca. Oni ne poznajo tröjda, njim se ne vnaža odti po večerji na probe.

Več takšni je, steri se že dosta lejt tröjdijo pa kažejo paut mladim, kak se dä ohraniti našo kulturo. Lopau je, ka se je dosta mladi pridružili skupinam na Gorenjom pa Dolenjom Seniki. Porabci vsaki den vsebola moramo braniti tau, ka mamo, ka so nam prejkaldi naši starci. Te naute pa plesi so se naredili ešta tistoga ipa, gda je bilau veliko srmastvo pa je lüstvo dön melo volo k toma. Vsi Slovenci moramo biti na tej, ka porabsko narečje gorostenje. Tau se pa samo tak dä, če od svoje dece ne "šanalivamo" tau rejc. Popevati slovenstje naute, plesati stare plesne je sploh lejje delo, leko je srečan vsakši, steri je sposoben (alkalmas) za tau.

Vejmo, ka tau delo prosi dosta časa, tröjda pa potrpljenje, tak od nijj kak od držine. Dapa tak mislimo, ka je vredno. Te lejje spomine, doživetje ka zadobjijo z nastaupi, so navekoma samo njini. Več rosagov, varšov, pokrajin spoznati, do-

biti dosti znancov, padašov, bi se breži toga nej vsakšoma dalo. Poštanje dobiti je velika rejč.

Slovenska zveza je na tej, aj pomaga te skupine. Zatau organizira programe, spravi strokovnjake (szakemberek), plačovja avtobuse, pautne stroške, honorare. Gde je potrebnio, tjöipi gvat pa inštrumente (hangszer).

Lani je vsakša skupina mejla zavolé dosta nastopov.

Mešani pevski zbor Avgust Pavel že dosta lejt odi na srečanje pevskih zborov v Sentvid. Nota so se pokazali po porabski vasnicaj, po Vogrskom pa v Sloveniji. Lopau so se pripravili na božični koncert. Dobro njim je spadnilo čuti, ka bi je lüstvo večkrat rado posljošalo.

Gorenjasenička folklora je z dobre volavou zapestala v Pešta, v Vašvara, v Brezovcaj, v Kamniku pa ešta v Oberwartu. Oni že več lej odijo na folklorni festival v Beltince, 10. obletnico do praznovanja letos.

Goslardje Lacina Kopica z ženami so letos gorastaupili 15-krat. Nota so zopoldi Prekmurje, Porabje pa vogrske varaše. Oni so lani med 25. oziroma 20. jubilej.

Varaštje ženstje že treto leto popevajo, radi je majö vseposedik. Bili so v Izakovcach, v Lendavi pa ešta v dosti mestaj, tak v Prekmurji ka Vogrskom. S svojimi nautami so lejje večere sprajli starcom po naši vasnicaj vseposedik, kama so je

pozvali.

Za števanovstje ženstje smo v djeseni dobili dobro strokovnjakinjo, gospo Marijo Rituper. Delajo z vespeljcem, se redno pripravljajo, se tröjdijo, aj one tū vse lepše leko popevajo. Vesvjeter jih je že devet, tak ka letos že one tū leko majlo vekšo vjapanje. Lani so bile v Gornji Petrovcu, v Mali Nedelji, v Andovci pa na Verici.

Radi smo, ka mamo mlaščo skupino tō, tau so **gorjenjsenčki lutkarji** (bábosok). Spilali so v Porabji, v Prekmurju. Oni se od djeseni mau pripravljajo z nauvo igrov.

Zdaj pa o tom, stera skupina tjaljakrat je nastaupila od julijuša mai. Peuski zbor **August Pavel** petkrat, za te poti smo plačali 270.000 forintov, **gorenjasenička folklora** sedemkrat, tau je košalo 130.000 forintov, **varaštje ženstje** edanaškrat, prišlo je 70.000 forintov, **števanoustje ženstje** trikrat, tau je pa 30.000 forintov, **ansambel Lacija Korpiča** petnajskrat, zatau smo plačali 60.000 forintov. Pri nijj so poti pa pautne stroške, večkrat plačali tisti, steri so je pozvali.

Na konci srečanja je predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök z lejimi rečami zahvaloval pa čestito Mariji Trifus, stera 10 lejt vodi gorenjsenčki pevski zbor.

Skupinam pa želimo v nauvom leti uspešno delo.

Klara Fodor

OB ROBU KONFERENCE "VLADE ZA MANJŠINE V SREDNJI IN VZHODNI EVROPI"

Budimpešta je bila decembra že drugič gostitelj mednarodne konference v okviru Sveta Evrope z naslovom: "Vlade za manjšine v Srednji in Vzhodni Evropi". Organizirala sta jo Svet Evrope in Urad za narodne in etnične manjšine pri Vladi Republike Madžarske. Udeležilo se je kar 17 delegacij uradov za manjšine oziroma drugih vladnih organov, ki se ukvarjajo s problematiko manjšin iz držav: Albanije, Avstrije, Belorusije, Bolgarije, Češke republike, Hrvatske, Estonije, Nemčije, Madžarske, Latvije, Litve, Moldavije, Poljske, Romunije, Rusije, Slovaške in Slovenije.

Ob sodelovanju predstavnikov Sveta Evrope in Visokega komisariata v celoti raziskovali o štirih pomembnih tematskih sklopih: o instrumentih in mehanizmih Sveta Evrope za varstvo manjšin, o sodelo-

vjanju manjšin v procesih odločanja, kadar gre za njihove interese na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, o jezikovnih in kulturnih pravicah manjšin ter njihovem finančirjanju in o prihodnjem sodelovanju vladnih služb, odgovornih za manjšinska vprašanja.

Cetudi je raven manjšinske zaščite v posameznih državah precej različna, so vsem državam vse bolj skupne težnje po izboljšanju položaja manjšin v svojih državah, kar je tudi pogoj za članstvo v Svetu Evrope. Konferenca je tako ponovno opozorila na velike razlike v položaju manjšin, vendar je njen pomen v spoznavanju teh posebnosti, predvsem pa v izmenjavi informacij in izkušenj med predstavniki državnih ustanov, ki se ukvarjajo z manjšinskimi problemi.

Žal se je tudi letos ponovila lanskoletna napaka,

da je zmanjšalo časa za bolj poglobljeno razčiščevanje in razpravo, pa tudi obravnavanje štirih tako pomembnih vprašanj na dvodnevni konferenci onemogoča temeljitejšo in bolj kvalitetno izmenjavo mnenj ter izkušenj.

Konferenca je ponovno potrdila, da je Republika Slovenija s svojo manjšinsko politiko na vrhu evropskih manjšinskih standardov, pa tudi na Madžarskem se odnos do manjšin izboljšuje.

V okviru konference smo se z gostitelji - predstavniki Urada za narodne in etnične manjšine - dogovorili, da bo naslednja seja mešane madžarsko-slovenske komisije o skribi za slovensko narodno skupnost na Madžarskem in madžarsko narodnost v Sloveniji v Budimpešti konec februarja leta 1996.

Geza Bačić

Inda svejta

PAVERSKI KALENDAR

Paverski kalendar se ne začinja prvoga januarja, liki s prvi dnevnim zime. ZIMA je pri nas v Porabiji od sv. Andreja (30. XI.) do vžezma, SPARTOLEJTKE od vžezma do dneva sv. Ivana Krstitela (24. VI.), LETO od sv. Ivana Krstitela do dneva sv. Lorenca (10. VIII.), GESEN pa od sv. Lorenca do sv. Andreja.

Sv. Veronika

Z največjim cerkevnim svetkom - VÜZMOM - se začinja spartolejtke. Drugi letni časi pa z dnevi svetnikov.

Sv. Anton

Sv. ANDRAŠ je bil apostol, brat apostola Petra. Obesili so ga na križ, šteri je stau na krivi (X - András kereszt). Kauli njegova dneva se začinja advent tō. (štiri nedele pred Svetim dnevom.) Na Gorenjom Siniki tak pravijo: "Če v adventi včer piše, té drugo leto dosta sadju geste."

Sv. IVAN KRSTITEU - je krsto Jezoša, kak se tau vidi v cerkvi na Go-

renjom Siniki tō, šteri je njemi posvečena. Tak pravijo, "ka tau nauč se obrné dén, pa té leto grata".

Sv. LORENC je cerkvene peneze razstalo nad sarmakami, zato ga je casar dau z bičom zbiti pa na žardjavom želesi do smrti mantrati.

Sv. Neža

Vekše svetke cejla ves sveti. Mali svetki so vsikši den. Vsikši den ma nikši svetnik svoj svetek, svoj imena den, pa tisti, šteri njegovo ime daubo, gda so ga krstili, tō. Inda svejta so tistoga svetnika ime dali malomi deteti pri krsti, šteri je tisti den, ali paulek emo svoj den. Vsikši narod má svoje svetnike, gestejo pa takši svetniki, štere več narodov pozna. V mejseci JANUAR so takši svetniki, šteri so istoga dneva v slovenskom, vogrskom, rimskokatoliškem i protestanskem kalendari, pa pri nas v Porabji tō poznamo:

13. januara: VARONIKA (Veronica), Sv. Veronika je bila divica, tista ženska, šteri je Kristoši ponidila svoj vaselejg, naj si obraz zbrishe, gda je neso križ. Na tom vaselejgi je prej Kristošov obraz,

kejp gorausto.
17. januara: ÁNTON (Anton, Antal)

Sv. Pavel

Sv. Anton pūščavnik je būu 20 lejt star, gda je odišo v pūščavo, gde je skor stau lejt živo. V pūščavi so ga strašile vsefelé skišnjave, štere je naganjo s palco, na šteron so mali zvonci bili.

21. januara: NEJSKA (Neža, Agnes)

Trnajset lejt stara deklinacija se je nej stejla omoužiti z bogatim poj bom, ka go je Jezoš vod odébro za nevesto. Zato go je casar dau zmantrati do smrti.

25. januara PAULI (Pavel, Pál)

Poverjenjé Pavla apoštola leko štemo v Svetom pismi. Saul je būu židov, šteri je krščansko lüstvo preganjo v Jeruzalemi. Gda je tiso v Damasku, ka bi je tam tō preganjo, je po pauti čuu glas Boga: "Saul, Saul, zaka me preganjaš?" Te se je povrno pa je Kristošov evengelijum začno včiti, ime pa ma je bilau od tistoga mau Pavel. Pri nas, v Porabji, pravijo, ka na njegov den se zima tō povrné, vsigder bole toplo gartuje.

Marija Kozar

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI

vsako drugo soboto ob 8.15
na 2. programu madžarske televizije

Naslednja oddaja bo
13. januarja 1996

Pred 50 lejti mrau

AVGUST PAVEL

Pred 50 lejtimi, 2. januara 1946 je v Somboteli mrau Avgust Pavel, šteroga ime nosi kulturni dom i pevski zbor na Gorenjom Siniki pa muzej v Monoštri. Naraudo se je na Cankovi pred 110 lejtimi. V gimnazijo je odo v Monoštri pa v Somboteli, na univerzo pa v Pešti. Po tistem je včiu v Somboteli pa je biu direktor Muzeja Savaria. Od tistoga mau so že dosta pisali o njama, o njegovem deli. Piso v vogrskem geziki o Slovencaj v Sloveniji pa na Vogrskom. Ništerne reči pa je dojspiso v svojoj maternoj reči tō.

V naši vasnicaj je tō odo. Dojspiso, kak so naši lidgi živeli pa kak so gučali. Ete recejpte je zapiso v Slovenskoj vesi pa v Števanovci:

GIBANICA

Pšenično testau se távtégné. Te pa zribano, voožnikano, osoleno, z vrnjim mlejkom poleđano siraurov repo gorpotorimo. Te pa deset rázov vsikdar repo pa se s tastov gorpotégné. Te se pa v péci spečé.

ŽETE PALÁNTJE

Stere so nej djénjene, brez kvasa se delajo. Če so djénjene, te so ráje. Ravno tak: žeti rétešje pa ráji rétešje.

ZIJVA CVRTINA

če nejga mela nutrik, samo dajaca.

ŠMARNLIN

če je mela tū nutrik.

TEPSA NA TRI NOGAČE

ka gér lejko pörköt ali gulaš stjöja po cigánskon ger na trati ali in gouštji.

TÉPKE

V gauloj peči pečene nekvašene pogače, z valékom razpognane, kak debele gibice i z vilami spikane.

Nej so samo moški pa ženske parpovejdali njama, liki mlajši tō:

*Silo, bodilo
po svejti hidilo,
krüja prosilo,
nej ga dobilo,
v mlako skaucilo,
rit namaučilo.*

*Naš maček je šau,
v Grádec po sau,
ga nejga domau,
zapravleni bau.*

Nej samo s klubajsom, liki s fotoaparatom je tō odo po vasnicaj. (Na našom kejpi je ena veuka daržina v Slovenskoj vesi, leta 1927.) Iz te kejpovalo vidite razstavo v Somboteli v županijski knjižnici Berzenyi Dániel od 11. januara, po tistem v Muzeji Savaria, od 1. aprila pa v Muzeji Avgusta Pavla v Monoštru.

Marija Kozar

OD SLOVENIJE...

Peta obletnica plebiscita

Peto obletnico plebiscita in dan samostojnosti so na slavnostni seji počastili poslanci slovenskega parlamenta. Toda tudi letos ni šlo brez strankarskih razprtij, kakršnih Slovenija pred petimi leti ni poznala. Le nekaj ur po seji so v Cankarjevem domu posebej praznovale stranke: SKD, SDSS in SLS.

Sicer pa so bili poslanci kljub nekajkratni nesklepčnosti tudi delovni v zadnjih dneh leta 1995. Tako so sprejeli tudi zakon o poroštju za obveznosti slovenskih dolžnikov iz naslovov refinanciranja posojil izvozno-uvozne banke ZDA, pa tudi sklep o ustanovitvi štirih novih fakultet: za pomorstvo in promet v Portorožu, za elektrotehniko, za računalništvo v Ljubljani in za kmetijstvo v Mariboru.

Božična čestitka

Slovenskim državljanom so za božič voščili ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Alojzij Šuštar, senior evangeličanske cerkve Geza Erniš in paroh skrbske pravoslavne cerkve Peter Bošković.

Gospodarstvo

Decembridska inflacija je bila po podatkih slovenskega državnega urada za statistiko 0,6-odstotna, na letni ravni pa 8,6-odstotna. Tako je bil izpolnjen vladni načrt, da bo po dveh desetletjih inflacija prvič pod 10 odstotki. K decembridski inflaciji je največ prispevala podražitev živil.

Turizem

V desetih mesecih leta je Slovenija s turizmom zaslužila 980 milijonov dolarjev, kar je več kot je bilo v vsem letu 1994.

Pred kratkim je pri Cankarjevi založbi v Ljubljani izšel Madžarsko-slovenski oziroma Slovensko-madžarski slovar. Avtorica dela je Elizabeta Bernjak (E.B.), recenzenta za madžarsko besedišče: dr. Gadányi Károly in dr. Gutmann Miklós. Recenzenta za slovensko besedišče: prof. dr. Ada Vidovič Muha.

Karkoli se dogaja na sku-pni slovensko-madžarski kulturni sceni, je razveseljivo. Zlasti gre za velik dogodek, če vsakih toliko let izide kakšen slovar. Stvar otežuje specifičnost madžarskega (neindoevropskega) jezika v tem prostoru.

Slovar je tehnično zelo lepo urejen. Steje 1046 strani. Prvih 600 strani zavzema madžarsko-slovenski del. Razmišljanja o tem, zakaj je druga enota krajsa od prve za kakih 150 strani, zdaj pustimo ob strani.

Največja odlika slovarja je, da so na slovenskih besedah označeni naglasi. Verjetno ni nič težjega za Madžara, ki se uči slovensko, kakor zapleten naglasni sistem slovenskega jezika. Zato je ravno tako nujen ta pripomoček kot recimo pri angleščini.

Nepravi pravopis

*Najbrž je za Slovence, ki se uči madžarsko, zelo težek madžarski pravopis. (Ni nobena skrivnost, tudi za Madžare je težka madžarska ortografija). Imel sem že veliko opravka z različnimi slovarji, ampak takega, v katerem bi bilo v madžarskem delu toliko pravopisnih napak, kakor v slovarju, v katerem teče beseda, še nisem videl. Če rečem, da tovrstne napake kar mrgolijo, sem se zelo milo izrazil. Recimo, če je na vsaki strani povprečno 5 napak (je tudi taka stran, na kateri sem jih naštel kar 15!), torej tisočkrat pet je kar 5 tisoč! Deljenje je napr. groznotno: *ké-nyser, he-gynek, egy-temi, na-gyra-vagyás, ha-gymamártás, na-gycsütörtök, gyó-gyszálloda, engedély, kön-nyed, fe-gyver-telen, ke-gyonyilvánítás, kics-apják, sz-akkifejezés, kólc-sónkonyvtár...* Brzkone je bil uporabljen kakšen angleški program, ki je črko "y" pri dvojnih črkah (en fonem!) (gy, ly, ny, ty) tretiral kot samoglasnik. Le-ti se nikoli ne smemo deliti, ravno tako: *cs, sz, zs.**

*Praktično so zastopane vse možne pravopisne napake. Dolgi samoglasniki so pisani kot kratki. Napr.: *balladaszerű, igéret, besugó, derit, fén-yűzes, ivel, bátorítás, csipő, meztílabas, vivó, szívóka, ki-méletlen, bibirsók, brutto.* Kratki z dolgimi znaki: *hülye, hülyeség, biztató, elintézünk, ivócimbora ("drsteči priatelj"), főrradásos, bürö, távirati, iránytű, dúdor.* Namesto kratkih soglasnikov (enojnih) avtorica piše dolge (dvojne): *tömötte tesz, cinn, elvállás, hosszússág, elvállnak egymástól, jágníti - meggel, nasláda za uho - csemege a fullnek, befejezetlen.* Ko bi morali biti dolgi soglasniki, so uporabljeni kratki: *hosszab,**

hoszszanti völgy, inkáb, szál-dogál. Druge cvetke: dvajseteren - *hússzoros* ("męsna ožina, sotéska"), umiválna góba - *moszdószívacs, vastaggalyú, dugattyús hajtás, lájsáti - könynyit.* Koristno je tudi vedeti, da madžarsčina tudi v občnih imenih uporablja timtuje črke kot so: w in x: *w: kilovát - kilovatt kilowatt, homoszekszuális homoszexuális.* Posebna zgodba je pisano skupaj in narazen. Moralo bi biti na-zen: *névszerinti, vastaggalyú, jobbanmondvá.* Piše se skupaj: *zongora készítő, koncert-zongora.* Isti fonem [j] predstavljalata j in ly. Njuno ne-ločevanje se ima za prav hudo napako: *folyogat, mindenhol megállva a helyét.*

Zelo enostavno pravilo se glasi: vsi glagoli na -ít (szépit, könnyít, épít) se pišejo z dolgim i-jem, razen glagola: nyit. E.B. skorajda dosledno piše slednjega z dolgim i-jem prejšnje pa enkrat tako, drugič drugače. Kakor pač nanese.

Madžarski pravopis na tej ravni obvlada približno pomožni delavec s štirimi razredi osnovne šole. Prava škoda.

Pri brskanju po slovarju sem izhalil iz potreb Madžara, ki je začetnik pri učenju slovenščine, in kot takega ga zamenjal bolj zanimajo slovensko-madžarski slovar. Tudi moja opazovanja se v glavnem na-nasajo na ta del.

Večinoma slovénški naglasi

Še kako se zavedam, da brez vsakršnih napak ni mogoče narediti nobenega slovarja. Tega niso zmožne niti skupine strokovnjakov, kaj šele en človek. Naslednje prime-re želim predstaviti s poudarkom, da je še sprejemljivo, če je recimo na 200 straneh "le" toliko napak glede naglasnih mest in kvalitete naglasov: bés bés bésa/bésa - dih, örület, bés=zli duh; slúžba bőzja bőzja, mév mév, blešééé - blešééé, evék evék, ées - čes, deeéember - decéember, didák-tika - didaktika, domáein - domáein, délniška délniška drúžba, drázlo cépíea - cépíea, v sivi sivi davnini, debélo debélo glédati, sáma hvála ga je je, zrelostni zrelostni izpit, od veselja veselja jokati, júgozahéd - júgozahéd, kame-leon - kaméleon, móz stáregá kóva kóva, krojác za móške móške, pēšen pečen krompir, kupčijo kupčijo skleniti, lužiho lužilo, meroizkúsmi urád urád, nőtráng nőtráng ministrstvo, énih énih misli bíti, mnogékaj - mnogokaj, mnogo-cesa - mnogočesa, mnogó-krat - mnogokrat, modréé - mó-drec, šólska šólska naloga, nőz nőz na grlo nastáviti, noblésa - noblésa, visi visi na nitki.

Popolnoma se strinjam z

TUDI SLOVAROPISJE

Jožetom Hradilom, ki je v ljubljanskem Delu kar podrobno razčlenil, da ima avtorica teževe z ločevanjem dovršnih (befejezett) in nedovršnih (folyamatos) glagolov. Zavoljo omejenega prostora se jaz s tem sedaj ne bi ukvarjal.

Raje si oglejmo nekaj primerov neujemanja oseb, časov in števil: iz tébe ne bo nikoli nič - semmir sem viszi (=on), nihče ti ne bráni - jogában áll (njemu), noč me je dobila - ránk (na nas) szakad az éj, iz gláve si izbiti - nem tudom (jaz) a fejemből kiverni, góto vé se je jezil - biztosan mér-gelöldik (zdaj), na jóm mi gré - sírhátnékjá (njemu) van támadt, istega mišljenja bíti - egy véleményen vagyunk (mi), ti si mi práva nadlóga - sok baj van vele (z njim), nőz nastaviti na vrát - törkán a kés - torkának szegezi a kést.

*Množinski samostalniki so taka značilnost slovenskega jezika, ki je zelo tuja za madžarsko govorečega uporabnika (*cínéle, bérgele, očála, óspice*).*

*Madžarski jezik ima veliko raje ednino kot množino. Ravno zavoljo tega pa bi v slevaru moral biti opozoren na to slovensko specifiko. Ali tako, da bi bila navedena samo množinska oblika, še bolje pa bi bilo, če bi se E.B. držala načel, uveljavljenih v Slovarju slovenskega knjižnegaja jezika (SSKJ). Namreč da se pri teh samostalnikih redno dodaja: *nav. mn.* (=navadno množina). Ta pomembna informacija v večini primerov manjka. Se v takih primerih varčuje z množino, ko so celo v madžarsčini uporabljeni pluralia tantum: *brezvétítne brezvétítne - rejett ivarúak, éterveronózze éterveronózci - néngylábuák, étervöréek étervöréki - négyes ikrek, glavonózze glavonózci - lábasfejük.**

E.B. je v svojem modernem slovarju opustila tudi take stare, ustaljene slovaropisne prijeme, da je večomenske besede potrebno ločevati. Najbolje je menda s številkami, lahko pa tudi s podpičji ali drugimi znaki. No ja, take so pač moderne mešane solate.

*Pri glagolih na -ovati/-evati je nepravilno določena slovarska oblika za 1. osebo ednine: *dokazováti - ztijem - újtem, črkováti - kijem - újtem, dejeváti - ztijem - újtem, oboževáti - ztijem - újtem*, to pa lahko dela težave začetnikom.*

Tuje tujke

Tujke v vsakem jeziku živijo po svoje, dobijo svoje lastne končnice: brikitári - brikitátt - brikettez, blokirati - blokál, blokroz - blokkol, motorizirati - motorosít - gépesít, cementirati - cementat, cementez.

Osnovno dejstvo pa je, da je v madžarsčini veliko manj tujk kot v slovenščini. Vsaj stilno nezaznamovamo se jih uporablja veliko manj. Torej tujke, ki so recimo splošno znane in razumljive za slovensko govorečega, so manj znane ali nerazumljive celo za

izobraženca: debattál, decimál, akciza, decennium, degradáció, dekadikus, dentista, dépendance, deplasziroz, depozitum, deprímál, dementál, dezignál, dissociáció, diszponens, divizionárius, excerptál, egzekutív, explodál, email, generalizál. Tovrstnih izrazov je žal v slovarju izredno veliko in odveč. Človek se ne more znebiti občutka, da si avtorica s tujkami želi pomagati, ko ne najde ustreznih madžarskih izrazov. Uporabnika slovarja pa prepusti samemu sebi: znajdi se, kakor hočeš in veš! E.B. ne varčuje z njimi niti takrat, ko najde madžarski ekvivalent: divizionár - hadosztály-parancsnok, vendor doda še tukjo "divizionáris", ki je v madžarsčini popolnoma neznana. Pa tudi v slovenščini "poveljnik divizije" ustreza madžarski besedi, "divizionár" pa je stilno zaznamovan. SSKJ ima ob njej kvalifikator nekdaj.

*Ena največjih pomanjkljivosti je, da v slovarju praktično ni stilno-plastnih in eks-presivnih kvalifikatorjev (*knjiž., pesn., pisar., publ., nar., otr., pog., žarg., iron., ljubk., nizko, slabš., raba na-rašča, raba peša, redko, star., zastar.* itd.) Problem ni v tem, da so v slovarju zastarele, redko rabljene, narecene itd. besede, ampak je moteče, da se to uporabniku ne pove! In da bo revež misil, da je "dác" iz francijo-zefovskih časov res "forgalmi adó" (prometni davek), da se "očetnjáva" v katerem koli govornem položaju lahko rabi kot ustrezni izraz za "domovina". In kako se bo čudil ubogi Madžar, ki si bo skoraj polomil jezik z "odsihdób", nek povprečni Slovenc pa mogoče na koncu niti ne bo razumel besede... To isto se nanaša na desetine zastarelih madžarskih izrazov, ki jih danes povprečni Madžar ne razume več. J. Hradil je temu dejal: *starinska navlaka.* Istočasno pa manjka v slovarju *moderno izrazoslovje.* Zaradi česa neki se imenuje slovar moderni? Takoreč ni nič iz današnjega življenskega utripa. Ne zvemo, kako se reče: *laserski tiskalnik, urejevalnik besedila, modem, surfanje po internetu, podatkovna baza, CD-ROM, lastnjenje, poslanski klub, ustavno sodišče, partnerstvo za mir, volilna kampanja, volilni molk, narodnostna samouprava, varuh človekovih pravic; razpečevanje mamil, zavojenost z mamil, pisemska bomba, plastična bomba; proračunski primanjkljaj drsn tečaj, konvertibilnost, stand-by posojilo, komanditna družba, družba z omejeno odgovornoščjo, stečajni upravitelj, davnčna olajšava; kompaktni disk, mobil, faks, videokonferenca, karaoke, bankomat, satelitski prenos informacij, bančna kartica, daljinsko upravljanje; euro(neosvinčen)benčin, zelena karta, cestnina na avtocesti...**

NI MAČJI KAŠELJ

Tudi na jezikovno *interferenco* (ista beseda, drug pomen) bi bilo treba bolje paziti: kómbi - kombi mikrobus, miličnik - milieista - rendör, kandidát - kandidátus (znanstvena in zdravniška stopnja) - jelolt.

Ni dobrega slovarja brez navedb rekejskih vezav, torej s katerim sklonom se veže glagol, privednik, samostalnik. Tudi v tem pogledu smo na slabem: *nagnjen* - *hajlamos*, *nalesti* - *szerez vmit*, *naveličati* - *vmit megan*, *navezan* - *elkötelezettszéteg* vkinet, *naveličan* - *vmire ráun*, *nazdraviti* - *felkőszönt* vkit, podatí se - *jól all*, norčevati se - *bondonozik*...

Nekaj primerov iz cvetobera

In šele zdaj smo prišli do vsebinskih vprašanj:

babištvo bábásat - bábaság, **bár** író; beseda pomeni "drsten", beseda "író" (kratki!) v pomenu "beznica, pivnica" pa niti madžarski zborni niti pogovorni jezik ne uporablja, sicer pa beseda "bár" označuje zelo drag nočni lokal. Toda nadaljujmo: bistrovídnost - elmél, előrelátoság - előrelátás, blagájna - kasszahelyiség - péntzár (helyiségi), blaginja - közhjólét, blažilec - lókhárító teleszkóp, bléd ko smrt - halottthalovány - halottsápadt, bledota - halványosság - halványság, bluváló - hánymáj(szer) - hánymáj, bój na nöz - közelháre - késhegyig menő harc, bombástičen - fellengős - fellengzős, bradát - szakállas - szakállas, bradáto - szakállaság - szakállasság, hőke - snézna brána - snézni plág, bráti se - összebarátkozik, testvériesül, brezkrben - gondtan - gondtan - brviti - tömörít - tömít, brúšar - köszörükőárus - köszörüs, brúšára - köszörülöműhely (a műhely nem köszörül) - köszörűzem, brúšica - rohanóvíz, brúškone - valószínűen - valószínűleg, bűndica - ébresztő, keltegető, butélka - borospalač/üveg, butelja - hosszúnnyaku, celebrirati - eerebrál - celebrál, fótocélica - fénysorompó - fotocella, enosmerna cesta - egirányú közelkedési útvonal, cestnina - útvám - autópályadij, ciganija - eiganyesmy - ciganyaság, vsák čas - bármilyen időben - bármelyik pillanatban, stanovska čast - rendi beesülete - szakma/a mundér becsülete, časa opójnosti - a mámor kehelye kelyhe, česálo - fésü - vakaró, čestitati - gratulál, szereneset - kiván, čes - állitolag - mondvan, čes da - állitolagosan mondvan hogy, Česka - Česka Csehország, četa - szakasz - század, četovódja - szakaszvezető - századparancsnok, četrličnik - negyedévi, negyedéves folyóirat, čigár - akie - akinet a, čil in zdrav - épsségen levő - makkegészsges, činitelj -

tényező, eselevkőv személy (oseba ne more biti, kvečemu organ, sicer pa je srbohrvatisem), čistokrven - tiszta vér - fajtisza, čreda kónj - lóesord - ménés, črnošolec - varázslóinas garabonciás diák, črnúh - néger - nigger/füstös képú, polna črta - köver vonal - zárvonal, črtalo - csoroszla, lemezvas, ekevas (lémež), čudovit - csodálatos, esuda teli, čuti na kóm - érködik vki felett - virraszt vkinet, dajátev in denáru - pénzszolgáltatás - járulékfizetés, dáleč - messzi - messze, úre dáleč - órákig elnyúló - több órányira (innen), dávek od nepremičnin - realadó - ingatlanadó, osebni dávek - szemelyadó - szemelyi jövedelemadó, v sivi davnni - a kilátástan - osidoben - a ködös/távoli/messzi múltban, dědnopraven - örökjogi - öröklesjogi, neúmnega se délati - bolondá teszi magat - bolondnak tetteti magát, akordno délo - szakmánymunka - darabbéres munka - dodatno délo - túlmunka, rádolgezás - túlora/pluszmunka, denárna nakáznička - pénzutalvány - pénzesutalvány, denárik - tökepenzes tökés, diluviálen - áradmányos - jegkorszakbeli, ne diši mi - nines rá etvágym - nincs inyemre, doliti - felolt - felolt, počitniški dom - szünidei otthon - üdülo, po domáče - otthoniasan - otthonosan, skriváj domeniti se - meghamukál, moha doméva se je izkazala za resnično - a feltevésem bebizonyult - igaznak bizonyult, domobránec népfelkelő - honvéd, domotózen - honvágó - honvágytól szenvendő, domov gredé - hazamenet hazafélé menet, dopustnica - szabad-ságolási igazolvány - szabadságos levél, dovolilnica - (irásbeli) irásos engedély, dovršen - perfektívus - befejezett, neslán dovtip - elkészett - szellemesség - izlestelen/otromba tréfa, dozdéven - szinleg, látszólag, szinleges, látszólagos, droge-rija - illatszertár - illatszertarból, drómila - szájharmonika, doromb, z vsó družino - pereputystul (pej.) - családstul, duhovidec - kisérletlátó - szellemidéző, szellemálató, duplikát - másodlat - másolat, ráhel dvóm - esekély enyhe kétély, elektrárna - villanytelep - villamos erőmű, enakomiseln - egyertelmü - azonos gondolkodásu, dolžinska enota - hosszússág)egység - hosszmérték, epikurejec - epikurens - epikureus/epikureista; fazanerija - fáeános volier - fácántelep, fikcija - képzelem - képzelet,

film vrteti - filmet leperget vetít, prehodni glágol - átható ige - tárgyas ige, srepó glédati - merőben merően/mereven néz, gojenc v závodu - alapítvány elvezet javadalmas - állami gondozott?, gororéja - gororhœa - kankó/tripper,

gozdárstvo - erdöügy - erdőgazdaság, smrt na grmádi - tűzhalál - máglyhalál, harmónikar - harmonikás, hísa žalosti - gyászház - gyászoló ház/csálad, hitrost vőzne - hajtasi - sebesség - menetsebesség, homopáptski - hasonszervi - hasonszervi, homonimen - egyenlő azonos hangzású/alakú, hósta - fakt - erdő, hóce se mi - akaródzik nekem (v glavnem le v 3. osebi in v nikalmem pomenu: nem akaródzik neki) - kedvem van hozzá, hrénovka - tormás virsli, hvaléžnost - háludatosság - hala, igráckast - játszi - játékos kedvű, intranzitiven - tárgyalan - tárgyatlan, izdeževati se - lezáporozik - eleget esik, čez mijo izgnati - attesz vkit a határon - kitoloncol az országból, vozniško dovoljenje - hajtasi jogosítvány, izobraževálna ustanova - képzointézet müvelödési intézmény, izpiranje - kimosódás, kámenje metáti v koga - megkövez vkit - kövel dobál vkit, disciplinska kázen - rendbüntetés - fegyelmi büntetés, po imenu klicati - nevénél nevén szolít, klučníčarski vájeneck - lakatossegé - lakatosinas, klobásica - virsli (vékony) kolbász, avtomobilski klub - automobilklub - autoklub, kmetija - paraszttört - parasztgazdaság, kolébnica - lengőkötél - ugrókötél, kolédnica - újévi üdvözlődal - köszöntő, mrtvi kót - holtzona - holtter, kramarijstvo - szatóslesek ("kramarijske luke") - szatóslesek, kfíti - írt ("pisal je") - irt, kurtizána - felvilági (szóval nem alvilági) - felvilági hölgy, visoko kvalificiran - magas kvalifikációjú képzettségű, lahožiost - gondtan gondtan életmódot, lémez - tetőszárú ("iz ostrešnega dreka") - tetőszaru, od léta do léta - évtöl évig - évröl évre, licénca - lieeneia - licenc, lisica - zvitörépka - aszlovén állatmesében a róka neve - a ravasz róka/Róka Rudi, poróčni list - esketesi/eskuvói bizonyítvány - házassági anyakönyvi kivonat, frkvénčia lista - jelenléri ív, frkvénčia jegyzék, maloprodaja - eladás kiesinyben - kiskereskedés, z gôlim mècem - meztelen ("z nagim") - pusztu karddal, merti na kaj - odaeloz - céloz vmire, mešalna baterija - keverőelem - keverőcsap, měšati se v kaj - avatkozik - beleavatkozik vmbi, milijonina - millió rész - milliomodrész, v milosti biti pri kóm - vleinak a kegyében - áll - vkinet a kegyeit élvezi, igralna miza - jatszoaszta ("igrajoča se miza") - játékasztal, modrijan - ekoskodó/tudáleks ember - bôlcember/gondolkodó, mógočnik - hatalmas - hatalmasság, Morávec - mora-

vai morva ember, Júzno mörje - Déli óceán tenger, mrák se déla - szürkülödik - alkonyodik, nabör - állás - sorozás, na nabör iti - állásba vonul/megy - sorozásra megy, nádoblást - fohatalom - fennhatóság, nádzvóčen - ultrahang - adó - hangsebességet meghaladó, nájní - mienk, kettőnké, namišljen - önhitt, beképzelt - képzelt, nanágloma - hirtelenül - hirtelen, napótek - utalás - útmutató, vreménska napoved - idójárseljentés, konkúr napovedáti - csödöt nyit - jelent, vodovódna naprava - vízvezetékberendezés, lepó se napraviti - kiesinost kicsinositja magát, gród je narédl s tábó - söhérül ("škrto") rondán viselkedett veled szemben, naročnina - előfizetési összeg dij, v očitnem nasprötju biti s čím - nyilvános nyilvánvaló ellentében van vmiel, našobiti se - elbiggyeszti lebigy gyeszti az ajkát, naváditi - rászoktat, megszoktat, navál tújcev - az idegenek torlódása roham, navdúšen - lelkessült - lelkes, navřzek - ráfelül - fizetés - ráadás, něbrízen - gondtan - gondtan, nědostojen - mětřtan - illetlen, nědoumljiv - fémherhetlen - felfoghatatlan, nedovoljen - elégten - nem megengedett, někdaj - valahova, valamikor, povraten - menettéri - menettéri, něpoučen - ki nem oktattot ("niso mu solili pameti") - tájekoziatlan, něpremočljiv - beázobiztos - vizhatatlan, něpristojen - illetlen - illetéktelen, něprostovolen - önkéntelen ("spontan") - nem önkéntes, něrazkrojén - elbonthatatan - el nem bomlott, něsodelovanje - nem közremüködés - a közremüködés hiánya, nětěcen - nem tápláló - nem etvágjerjeszti, něučakanec - forrofejú/tüzeskedő ember, něuvidéven - belátastalan - nem belátó, nevredne - semmiházi - senkiházi, nězadovoljiv - ki nem elégítő - nem kielégitő, nězáupnica - bizalmatlansagi szavazat indítvány, níč vréden - semmis - értéktelen/semire sem jó, níčevost - semmiség ("malenkost") - semmisség, po nôsu jih dobiti - errot kap - rákoppintanak az orrára, nosilnica - hordagy ("nosila") - hordszék, nováčti - újomeoz - toboroz/összefogdos, nrávnost - erkölcsesség...

E. B. je v Slovenskih utrikih, porabski televizijski oddaji, reklama, da si želi, da bi oddaje bile vsebinsko bogate, mikavne. In da bi bilo v njih manj jezikovnih napak - to pa, da ni mačji kašelj. Z dobrim slovarjem bi tudi porabski slovenski uredniki imeli lažje delo.

Sicer pa tudi slovaropisje ni mačji kašelj.

Franeck Mukic

... DO
MÁDŽARSKE

VABILO

Zveza Slovencev na Madžarskem

prireja

27. januarja
1996

od 20.00 do
02.00 ure

SLOVENSKI PLES

v avli osnovne
šole "István
Széchenyi"

v Monoštru

Igral bo
ansambel SARM
PRISRČNO
VABLJENI!

MEGHÍVÓ

A Magyarországi
Szlovének
Szövetsége

1996. január
27-én

20.00 - 02.00
óráig

a Széchenyi
István Általános
Iskola aulájában

SZLOVÉN BÁLT

rendez

Zene: SARM
(Szlovénia)

Mindenkit
szeretettel
várunk.

STARCE TRBEJ POŠTUVATI

Istina, ka se je tau, ka bi vam rada napisala, eške v staroj leti godilo, depa tak mislim, ka bi lepau bilau, če bi nika od toga napisali.

roke dali.

Na te den se je 80 starejši ludi vkljubralo. Po staroj navadi - prva liki bi začnili obed - so stanili pa

dūvati. Tak lepau je špilo s harmonikov, ka se je tomu vsakši radivo, sploj pa tam navzauči njegvi deejek Ferenc Labric. Oni - gnauk-

10. decembra 1995 je lejpi den bio na G. Seniki. V cirkvi smo priliko meli poslušati Slovenski oktet, s čudovitim programom. Tak sam gledala, ka so starejši ludi včrno v cirkvi ostali pa so bili navdušeni nad enkratnim koncertom. Gde se je koncert dokončo,

so boga molili. Zvün samouprave so starejšo lüstvo pozdravili šaularge. Tak mislim, da so naši starci najbole veseli bili, gda so čuli od mladine slovenske pesmi spevati. Šaularge so tak lejpo program naprajili, ka so lüdje tam pa tū s skonzami sprejeli. Večkrat

svejta so bili član pihalnoga orkestra na G. Seniki - želijo, aj znauvic baude edna bandā v vesi.

Züpan Martin Ropoš je stare ludi v domanjoi rejči pozdravo. Vidlo se je, da je on nej samo zatok pozvau starejšo lüstvo, da bi njim tau ali tisto dali. Zatok tū,

starce so pozvali v šaulsko jedilnico. Samouprava - kak vsakšo leto - lani je tū držala den ostarelih. Na G. Seniki 121 takši ludi majo, steri so več kak 65 lejt stari. Tradicionalno so vsakšo le-

gočimo tau tū, da prej etak pa tak se niške ne briga za slovensko kulturo. Nō, ge samo zdaj telko povejim, da je tau nej tak. Slovenska zveza pa seniška šaula sta naprajili s Slovenijo, z Glas-

da bi se srečali, bi si privedali.

Gda sam se poslavala, gnauk sam samo čula, da starejše ženske začnejo spevati pesem "Oh Bog lübljeni, kaj tau pomeni,

to pozvani na eden mali mao, na srečanje. Segaj je tau tū, da so člani samouprave tam z njimi. Zvün dobraga obeda so letos vsakšoma malo pejnez tō v

beno šaulo v Murskoj Soboti edno pogodbo. Etak se leko vči deca na G. Seniki glasbo. Žolt Labric je že na tej prireditvi pokazao, ka je nej zaman bilau al-

kakše velenje je tau". Božična pesem od gorenješniški starejši žensk. Nega na svejta lepšoga. Baug plati vam.

I. Barber

NAŠE PESMI

IMELA SEM VENČEK

Imela sem venček lep, štiri ino dvajset let, zdaj ga pa hoče sam Jezoš imet.

Rožice cvetajo, venček mi pletajo, venček mi pletajo, sestrice tri.

Imela sem deklice, ka so me opletale, zdaj me pa denejo, v ládro zemlo.

Ftičice pojejo, rožice cvetajo, mene pa zovajo, vu sveto nebo.

Goslarse igrajo, angelci spevajo, mene pa spravljajo v čmo zemlo.

(Gorenji Sinik)
zapisala: Vera Gašpar
ilustracija: -mkm-

DEN STARCOV V SAKALAUVCY

17. decembra je sakalauvska samouprava (önkormányzat) velko poštanje pokazala do starcov. Kulturni program so meli za ves, posaba so pa pozvali starejšo lüstvo. Istina, ka nas je na začetki kumar bilau, sledkar je pa skur mala bila tista velka dvorana v kulturnom daumi.

Program se je začno z božičnim koncertom pevskoga zborja Avgust Pavel. Pevci so tak pau včrno popevali svete naute. Oni so te den eštja gorastaupili v števanovskoj pa varoškoj cerkvi. Lüstvo je bilau vseposvedik zadovolzno v njimi. Največko poštanje so dobili v Sakalauvcu. Lopau so sprejeli, pogostili pa njim z lejpmi račami zavalili nastop.

Vrtec je svojo deco tū lopau prpravo. Tau, ka je gnesden tak dosta mali mlajšov v tau vesi, vali mladino. Mlajši so se špilali ringa-rajo, popevali, recitirali. Najbolja pomembno je pa bilau, ka so se tej najmlajši tak lopau navčili slovenske pesmi, če rejsan sta obadvej vzgojiteljici Vogrinki.

Slovensko rejč čuti od najmlajšov, nam pokaže pravo paut - oni bi se navčili, če bi mi bili za tau. Obrazi babic pa dejakov so se samo tak paukali od veseldja, od radosti, ka njivu vnuč ali vnučkinja tak lepau vej kaj.

Na konci so eštja gorastaupile vekše dekličine z erobirom. Za programom so moštji samouprave tak nagnauk pogrnili staule. Tjörarce z vrtca so dosta vse dobraga pripravile. Dobro je bilau videti, ka samouprava takšno veseldje spravi starcom pa cejlo vesi.

Cestitamo samoupravi - posebno pa župani. Vüpamo, ka eštja dosta takšne lejpe dneve lejko zadobi sakalauvsko lüstvo. Nastopajoči redko majo takšno dobro publiko kak so bili Sakalauvčani.

K. Fodor

Karolina Kolmanč

KAPE IN KAPICE

Zunaj rahlo sneži. Belo zvezdice veselo plešejo po zraku in se lepijo na gole veje. Le na boru je obtičalo toliko snega, kot bi se ta hotel skriti pod belo čepico.

Peter in Anica sedita pri oknu ob odprtih knjigah in občudujeta ples snežink. Nenadoma vstopi dedek z zmečkanom in luknjasto temno kapo, seveda tako s ščitnikom. Otroka se zazretata vanj in Peter se zapriči v kapo in vpraša: "Dedek, le kje si jo staknil?"

Dedek se je skrivnostno nasmehnil in priznal: "Na podstrešju so še take reči, čisto v kotu, kamor nikdar ne seže nobena metla. Čepica je stara najmanj šestdeset let. Dobil sem jo za božič in to s posebnim namenom. Temne kape s ščitnikom so bile dražje od vseh pletenih in podobnih mehkih reči. Pri hiši smo imeli dve taki pisani, dolgi, trikotni in raztegljivi z velikim cofkom na vrhu. Ta volnjeni cofek je bistro poskakoval, ko si tekel, kapa je varovala pred mrazom in bila nekako družinska, nosili smo jo bratje in sestre, kadar se je kdo podal v zimski dan."

Anica je prekinila zgodovinsko razlagi in zrla v ležečo temno stvar na klopi in vprašala: "Naju ne zanima tista s cofkom, temveč ta."

Peter je prikimal in napel ušesa. Dedek je pobrskal po spominu: "Ampak tale," jo je dvignil in prizel k sebi, "je imela posebno nalogu: popraviti bi morala moje štreče uho. Saj ni niti štrelelo, prej viselo navzdol, zato sem skrival svojo desno stran. No, pod lasmi se ni moglo skriti, ker smo nosili kratke, take, kot vidim danes. Mama je bila žalostna in je to mojo napako ponoči skrbno zakrila z ruto. Ker so mi bratje nagajali in me klíčali "Jakec, kje si?", so me trdno obvezali samo zvečer, da nagajevci ne bi videli. Najbrž se je tega domislil oče, pri njem sem užival posebno pozornost. In čeprav je bilo za božič že veliko veselje lepo pogrnjena miza, okrašena smrečica v kotu, so bila pod njo tudi drobna darilca, uporabna seveda: zimske nogavice, rokavice, šal. Mene pa je čakala škatla. Odpiral sem jo počasi in moji bratje so bolj zrli v mojo škatlo kot v svoje zavojčke. Ko sem jo odprl, sem z drhtečo roko dvignil čepico. Vse naše družinsko omizje se je zganilo, bratje so glasno vzdihnili in se poželjivo pasli z očmi na mojem darilu. Da bi oče ukrotil zavist, je pojasnil, da moram jaz nositi pač, ker imam pač povešeno uho. Ta mi bo s svojim trdim obročastim robom popravila izgled; kajti moški mora imeti lepa ušesa, če že ne, pa naj bosta vsaj enaki, četudi povešeni. Bratje so prasnili v smeh. Tudi jaz sem se jim pridružil, le bolj kislo. Oče mi je trdo posadil kapo na glavo, da se je rob zadel v moje desno uho. Smešna stvar je tičala na moji glavi postrani, kar me je spominjalo na mornarja, gusarja ali kloštarja. No, kape so vedno uporabne, pokrijejo možgane, da ne zmrznejo, popravijo ušesa, skrijejo plešo in, če imajo takle ščitnik, jo lahko v stiski pomoliš tudi mimoidočim, da ti pricurljiva kak kovanec."

"Dedek, kako si mogel tako dragoceno reč zgubiti ali založiti?" se je čudil Peter.

"Meni je bila drag spimin in iskal sem jo povsed. Ne vem, čigava roka jo je zabrisala tja v kot, kjer je v prahu obležala. Ampak zdaj jo bom očistil in spravil v škatlo. Spomini na lepe dni pač ne smejo zblejeti."

"Dedek, kako lepo sneži in kmalu bo spet božič. Si ohranil še kak prijeten doživljaj na tiste davne dni?" je radovedno vprašala Anica.

Dedkove oči so se zazrtle skozi okno, kjer so snežinke že pobile trato, temna ozka pot jih je sproti topila.

"Otroka, tu v glavi je še polno zgodbic. Prihranimo jih za drugič."

MED BRANJEM REVIJ SMO ZVEDELI

Učenci Osnovne šole na G. Seniku radi prebijajo slovenske otroške in mladinske revije, predvsem Ciciban, Geo. Nekatere zanimivosti že lijo posredovati tudi mladim bralcem otroške strani.

Varčujmo z vodo

Čas je, da storimo tudi kaj konkretnega. Medtem ko drugi politizirajo in razvijajo take in drugačne teorije o človekovem škodljivem vplivu na okolje, se bomo lotili prve praktične naloge.

Nekoč je človek naravnih vzel samo toliko, kot je potreboval. Danes vzame veliko več. Voda je najpomembnejši element. Brez vode ni življenja. Ta element nima ne vonja, ne barve in je pravzaprav brez okusa. Ko si umivamo zobe, radi povzročamo pravo poplavno in ne pomislimo, da je voda dragocena tekočina. Ko odpremo pipo, se morajo zavrteti vse črpalki, in da bi se vrtele, potrebujejo elektriko. Če to elektriko proizvaja termoelektrarna, potem morajo naložiti več premoga, da bi lahko mi povzročili nepotrebno poplavno. Tako ne mečemo vstran samo vode, ampak tudi energijo. Verja-

mem, da se je lepo kopati v oceanu vode. Včasih je lahko celo koristno. Običajno pa nam zadostuje tuširanje. To je tudi zelo zdravo, ker voda spira umazano milnico s telesa. Tudi tu bi lahko prihranek izmernili in vsak naj si sam zastavi to nalogo ter jo izračuna.

Tomaž Fartek

Cigaretta

Cigaretto je izumila skupina turških vojakov leta 1799. Ko je to-povski ogrenj uničil njihovo vodno pipo, so si v prižigalne lističe za to-pove zavili tobak in kadili.

Sendvič

Grof Sandwich Četrti (1718-92) je bil straten kvartopirec. Od kart se ni mogel odtegniti niti za toliko časa, da bi použil kuhan obed. Zato si je dal prinesi koščke kuhanega mesa med dvema kosoma kruha. Njemu v čast, ki je uvedel to na-vado, se je ohranil izraz sendvič.

Dolar

Kovance, ki so se v 16. stoletju uporabljali v Evropi, so kovali v češki pokrajini Joachimsthal. Zato se jih je oprijelo ime joachimsthaleri, ki se je kasneje skrajšalo v thaler

ali dollar. Oznaka za dolar naj bi bila simbol Petra Španskega. Simbolizira trak, ki se vije med dvema Herkulovima strebrom, med Gibraltarjem in Ceuto. Dolar je postal uradna valuta Amerike leta 1792.

Kodak

Vse do leta 1888 so bile fotografiske kamere velike in okorne. Leta 1888 pa je ameriški izumitelj George Eastman dal na tržišče prvo lahko in pripravno kamero Kodak. To ime je izbral zato, ker je "kratko, učinkovito in se skoraj ne more napačno napisati, da pa je v skladu z zakonom o zaščitni znamki, ne pomeni ničesar".

Otroški vrtec

Spomini na nesrečno otroštvo so navdihnili Fredericka Froebela, da je v nemškem Blenkenburgu leta 1937 ustanovil "majhen inštitut za ukvarjanje z otroki". V takšnih šolah so se 4 do 5-letni otroci igrali in poslušali pesmi in pravljice. Zato se je odločil, da bo inštitute preimenoval v "Kindergarten" (otroški vrt), kar zveni lepše in bolj veselo. Tako šole so se hitro razširile po Ameriki.

Viktor Časar

Tudi dolnjeseniški malčki so čakali Miklavža

PORABJE IZ
OBJEKТИVA

Foto: K. Holec

• ANEKDOTE • ANEKDOTE • ANEKDOTE •

Kama pa?

Inda svejta je eden bautoš (trgovec) rano zazrankoma vostaupo iz svoje kuče, gda je pred njim gnauk samo eden sploj lejpi kočuj stano. Iz kočuja je pa staupo sam krau. Krau ga pita: "Kama pa deš tak rano človek?"

Trgovec pa: "Ne znam, gospaud krau."

Krau pa: "Kak tau ka ne vejš? Kak ti smejiš etak z menov gučati? Vej ti ge pokažem, da se boš pred svojim kralom pošteno obnašo!" Vô je dau ukaz, naj toga človeka v vauzo zaprejo.

Zdaj pa trgovec etak pravi: "Nej sam vam pravico povedo? Odkec bi leko znao, kama pa dem? Gda sam iz rama staupo, te sam mislo v svojo trgovino titi, zdaj pa me moja paut pela v vauzo."

Na svejti je vse relativno

Ciganj se je eden den

not postavo k žüpani, pa se je etak taužo: "Gospaud žüpan, z cejlo držinov v ednoj maloj lüknnji živemo. Tau več

drugim." Žüpan pa: "Včini, ka ti ge zdaj pravim."

Za eden keden Ciganj nazaj dé k žüpani

ne moremo tadalda trpeti. Nika naprakte."

Žüpan si zdaj premišlava pa etak pravi Ciganji: "Ciganj, maš doma živino?"

"Mam. Edno kozo mam za mlejka volo pa kokauši za djajec volo."

"Na," pravi žüpan. "Tvojo kozo pa kokauši tū v tisto malo sobo not pelaj, gde vi živeta."

"Jaj, vej pa mi tū samo kumaj mesto mamo, že smo eden na

pa ga lepau prosi, naj leko kozo pa kokauši tavō dejā iz sobe. Žüpan je nej bio prauti.

Za eden keden se je srečo s Ciganjom pa ga pito: "Na, Ciganj? Kak zdaj stojite s placom v sobi?"

Ciganj pa: "Jaj, gospaud žüpan. Zdaj v ednoj velkoj sobi živemo."

Žüpan pa: "No, vidis."

Srmacke na drugom svejti

Gospaud so gnauk-svejta etak predgali v cirkvi: "Lüstvo! Morate znati, da do na drugom svejti srmacke bogati, bogati do pa vsi srmacke."

Na drugi den ga gorpisce eden srmak pa etak pravi: "Gospaud! Tau je rejsan istina, ka do srmacke na drugom svejti bogati?" "Ge v tau vörjem," pravijo gospaud.

"Gospaud, etak pa mam edno prošnjo. Leko bi vi meni na bodočno bogastvo posaudili 100 korun? Na drugom svejti vam tau nazaj dam, vej pa te mo že bogati."

Gospaud v žepko segnejo pa ma dojpršejo 100 korun. Depa zatok pitajo srmaka, ka de pa on zdaj s tejmi penzami delo.

"Dobro škem živeti," pravi srmak. "Dober hasek mo si napravo."

Küpim skurok k šenki blago pa drago odam."

Gospaud pa: "Ja, če boš ti tak delo, te rejsan bogati postaneš. Na drugom svejti boš pa te srmak. Kak pa te meni vóplačaš svoj dug?"

Srmak nazaj da korone, gospaud je pa zaprejo v palacko (denarnico).

I. Barber

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p.p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota
Slovenija

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb dne 3.11.1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, z katerimi se plačuje davek od prometa proizvodov po 13.točki tarife 3. zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92)
ISSN 12187062